

UBỌK-ŃWED KE IBIBENE

Daniel 5:1-31.

ỌYỌHỌ UKPEP-ŃKPỌ 422

Eke Mkparawa

IKỌ IBUOT: “Ọbọñ ọmọfiọk ndinyaña mmọ emi eteñede Enye nsio ke idomo, ndinyuñ mmum mme idiọk owo nnim ke itie ufen, tutu osim usen ikpe” (2 Peter 2:9).

Usọrọ Belshazzar

Belshazzar ekedi akpatre edidem Babylon emi akakarade ofuri ererimbot ke ini eset. Ete-ete esie, Nebuchadnezzar, ama edidiọñọ ete ke Abasi Israel edi edidem Heaven emi “kpukpru se enye anamde edide akpaniko; mme usuñ esie enyuñ edi ikpe: ndien enye emekeme ndisuhọre mmọ eke esañade ke iseri” (Daniel 4:37). Edi mme ikọ edidem emi ekebemde Belshazzar iso ikodorike enye udori. Enye ama emenere idem esie onyuñ anam kpukpru se ndisime esit esie eketemede enye emi mikedighe uduak Abasi.

Okoneyo kiet Belshazzar ama anam akamba usọrọ. Enye ama okot mme owo emi ekewakde ebe tọsin kiet, ye kpukpru mmọ emi ekenyenede ubọk ke ukara Babylon. Kpukpru mbọñ ye iban ema edi ye nsọñ-urua edisine-ńkpọ mmọ; enọ mmọ isek isọñ ke udia ye ediñwọñ-ńkpọ. Edi mmọ ikọyuhọke. Owo ikemeke-keme ndinyene ofuri uyuhọ nto mme ńkpọ ererimbot emi ye inemesit idiọk-ńkpọ. ńwede Abasi edi ńkukure nda-usuñ emi osimde ata inemesit, ndien Enye onyuñ ọdọhọ ete ke nnyin iyenylene inemesit edieke inọde mbon efen edi ituk idem nnyin inyuñ imen krọs nnyin itiene Jesus. Abasi okobot owo, ndien onyuñ ọdiọñọ se idinamde owo odu ke inemesit.

Ndisin Ndisana ńkpọ Ke Ndek

Nte mme owo emi ekade iso eñwọñ ńkpọ ewakde, ntre ke idiọk-ńkpọ ọdọñ mmọ itọñ. Ke ini mmọ mikekemeke ndidiọñọ idiọk-ńkpọ efen emi mmọ ekpenamde, Belshazzar ama ebieren ndisabare ndisana ńkpọ Abasi. Ediwak owo mfin eñwọñọ enyiñ Abasi ye eke Jesus. Mmọ eda ndisana ńkpọ ńwede Abasi enam ńkpọ nsahi enyuñ esin mmọ oro eyomde ndidu uwem nno Jesus nnyuñ nnem enye esit ke ndek. Abasi esime anyan ime ye mme anam-idiọk, edi awaradewara onyuñ ebighidebighi, ubierikpe eyedi, edieke anam-idiọk mikabakere esit. Ubierikpe ama osim Belshazzar ye mme ufan esie emi ekedide mme anam-idiọk usọp-usọp ye ke unana idorenyin. Ke ini usọrọ ye uñwọñ-ńkpọ okosuk akade iso, ema ekut ibio ubọk ke ndom ibibene nte ewetde nsobo Babylon. Utọ ndise oro ama ekem ndinam idem enyek owo ndien ndik ama anam mmọ emi ediñwọñ-ńkpọ ama okofuk ekikere mmọ, emi esit mmọ okonyuñ etimerede abaña edisin Abasi ke ndek.

Edọñ Belshazzar Enyeñe

ńkpọ-ndik emi enye okokutde ama anam Belshazzar odu ke nsuhọre-idem ini kiet. Ndik ama anam enye eti-eti tutu ọsọñ enye idem ndidaha nda. Enye ikekemeke ndikot ńwede emi, ikonyuñ idiọñọke se ọwọrọde, edi ama ọfiọk ete ke ididighe eti etop. Imekere ite ke kpukpru mme idiọk-ńkpọ eyo uwem esie ema edemere enye ke ibuot anam enye ọdiọñọ ete ke imọ idotke ndibọ baba eti ńkpọ kiet. Enye ama oyom uñwam, onyuñ okot kpukpru mme ọfiọk-ńkpọ owo esie ye mbia-idiọñ ete esọp edi edikot ńwede emi. Enye ama akabare edi ọfọn ubọk enọ ọnọ owo ńkpọ onyuñ ọñwọñọ akamba ukpono ọnọ owo emi edikemede ndikabare ubọk-ńwede emi ọnọ enye. Mme ọfiọk-ńkpọ owo ema edi, edi mmọ ikọdiọñọke ńkpọ ibaña se mmọ ekeikutde ikan nte edidem ọkọdiọñọde. Edidem okodu ke ata nnanenyin idahaemi ndien kpukpru owo ema ekeme ndikut ke ndik ama anam enye tutu ekpere mkpa. Ndien ekedi ntre ye kpukpru owo eken.

Se nte mme idiọk owo enanade uñwam ke ini mmọ esinde ndikabare ntiene Abasi! Iduhe ọkpọsọñ ini emi osimde eyen Abasi ndien enye etre ndifiọk ete ke Abasi ekpere ndiñwam enye. Abasi ọdọhọ ete, “Seme nọ mi ke usen ukut: nyebabare fi mbaba, ndien afo eyekpono mi” (Psalm 50:15). Ke Job 5:19,

20 nnyin ikot, “Enye eyesio fi ke ukut itio kiet efep: ndien ke itiaba idiok-ñkpọ idisimke fi. Enye eyefak fi ọbọ mkpa efep ke ini akañ: ọbọ ke ubọk ofut ke ini ekọñ.” Ekọñ okodu Belshazzar ke iso, edi ini erinyaña ikoduhe. Enye okokpono okonyuñ ọkọm mme abasi eme (gold) ye eke sidibe (silver), ndien mmọ ikekemeke ndiñwam enye. Nso utọ enyene-ndik ye anana-idorenyin ererimbot ke emi ekpedi edieke nnyin mikpenyeneke ata Abasi ke iberedem.

Daniel, Owo Abasi

Ọbọñ-añwan ama eti ete ke mme owo edu ke Babylon emi ekekponode ekenyuñ enimde Abasi ke akpanikọ. Enye ama etiñ ọnọ edidem abaña ifiok emi Abasi ọkọnọde Daniel ke ini ukara Nebuchadnezzar. Enye ọkọdọhọ: “Ke eyo usọ ke ekeket ete ke ọniọñ ye eti ibuoat ye ifiok emi ebietde ifiok Abasi, edu enye ke idem: . . . koro ekutde ete ke ata eti Spirit, ye eti ibuoat ke ediyarare ndap, ye ke erisiak ñke, ye ke eritat mkpọsọñ ikọ, edu enye ke idem, kpa ke Daniel emi” (Daniel 5:11, 12). Mme ufan Belshazzar emi ekeñwọñde ñkpọ ye enye ikeñwamke enye ke ini enye okodude ke mfina. Ediwak ini, nnyin imesikop ibaña mme owo emi kpukpru ñkpọ akatakde mmọ, oro edi ufọk mmọ ke ntak ediñwọñ ñkpọ, ndien ke nnanenyin mmọ, mmọ oro ekesikotde mmọ ete, “andidu uwem,” “ufan,” “andinyene ifiok mbono” ikoduhe ndiñwam. Ke utọ ini ntre akpana mmọ eyom owo emi enyenede ata eti Spirit, ye ifiok ye ima Abasi ke esit esie.

Ema esọsọp ekeket Daniel edi. Enye isiduhe ke utọ mme itie mboho ntem, edi odu ke mbeñe-idem ndinọ uñwam ke ini eyomde. Enye okoyom ndinam emi ke ntak ubọñ Abasi, idighe ke ntak utip emi edidem edinọde enye. Enye ọkọdọhọ ete, “Nim enọ fo ke idem fo, nyuñ da utip fo nọ owo eñwen: edi nyekot ñwed emi nno edidem, nnyuñ nsian enye nte ñkpọ emi asañade” (Daniel 5:17). Okuk ye ukpono ikedighe ñkpọ inọ Daniel. Enye ikañwanake ndiyom itie ukara. Enye okodu uwem ndikpono Abasi nnyuñ nmem Enye esit.

Ukwọrọ-ikọ Daniel

Daniel ikoduhe ke nyekidem ndikañwam edidem emi ọkọfuhọde eti-eti. Emi ekedi ifet ndikwọrọ ikọ nno tọsin ikpọ mme enyene-ñkpọ owo ke idut oro, ndien enye ama anam ukeme esie. Enye ama eti edidem ete ke edi Abasi ekemenere ete esie Nebuchadnezzar; onyuñ ọnọ enye ubọñ ye ukpono. Nebuchadnezzar ama enyene odudu tutu kpukpru idut enyek ke ini enye ọnọde ewuhọ. Enye ama enyene odudu ndinim mmọ ke uwem me ndiwot, oro edi, enye ama ekeme ndiwot owo eke enye amama. Ke ini Nebuchadnezzar akatañde idem akaha, Abasi ama ọbọ enye ubọñ ye odudu esie. Daniel eti Belshazzar ete ke edidem ama oduñ ke ikot nte unam tutu enye ọdiọñọ Abasi nte andikara ekondo. Ke ini enye ama ọkọsuhọre idem, Abasi ama ọtọñọ ntak emenere enye.

Belshazzar ama ọfiok kpukpru ñkpọ emi, edi osuk etre ndikpono Abasi, aka iso ndidu uwem idiok-ñkpọ. Daniel ama etre ukwọrọ-ikọ esie ye mme ikọ emi: “Abasi emi ibifik fo odude enye ke ubọk emi kpukpru usuñ fo enyuñ enyenede enye, afo ukponoke enye” (Daniel 5:23). Edi eti ñkpọ ndifiok ete ke Abasi akara ibifik eke nnyin inwekde. Ibifik kiet kpọt odu ke ufọt nnyin ye nsinsi ini, ndien Abasi ekeme ndisibe enye mfep ke ini eke Enye amade. Belshazzar akana ọfiok mbemiso okoneyo oro edisim ete ke enye ikemeke ndinam uwem esie ebighẹ akan nte Abasi onyimedede.

Enọ Ubierikpe

Akpatre ini Belshazzar ndikabare esit ama ebe. Idahaemi, Daniel ama akabare ubierikpe emi Abasi ekewetde ke ibibene. Mme ikọ oro ekedi emi: “Abasi amabat ubọñ fo, omonyuñ anam enye okure. Emedomo fi ke balance; enyuñ ekut ete ke afo ukemeke. Emebahare ubọñ fo: enyuñ emen enye enọ Media ye Persia.” Belshazzar ikọnọhọ baba mfaña kiet ke abaña se ekewetde oro. Enye ama ọnọ Daniel mme utip emi enye ọkọñwọñde, ọkọrọ ke ndinam enye edi ọyọhọ edidem ita ke ebekpo esie.

Ke ediwak isua, mme owo ekeedu ke mkpaidem ke abaña “andikara ọyọhọ ita” se ediwọrọde. Edieke Belshazzar ekedide edidem, nso idi ntak emi udiana mikpedighe andikara? Ke isua 1853, mmọ emi ekpede ñkpọ ebaña owo ke edu edibuhọre ñkpọ ke isọñ ema ebuhọre itiat-inuk emi okowutde itie-ukpono ndem emi ama okodu ke ata anyan ini, ye mme ikọ emi: “Yak Ami, Nabonidas, edidem Babylon, ñkudue fi. Ndien ukpono eke nnyenede nno fi oduñ ke esit Belshazzar, akpa eyen mi, eyen

ima mi.” Ke mme ikpọ efen, ema efiok ete ke Nabonidas okodu ke nduok-odudu idighe ke Babylon ke ediwak ini esie; ndien ke edi Belshazzar akakam esikara ke itie ete esie. Etiñ ebaña Nebuchadnezzar nte ete Belshazzar, edi ke nditim ntiñ, enye ekedi ete-ete, ndien Nabonidas ekedi ete esie.

Belshazzar ama onyime ndiyak Daniel ada oyohọ itie uboñ ita, edi mbon Media ye Persia ema ebọ ukara ke okoneyo oro. Ema enọ Daniel itie ke ukara mmọ ndien mme mbufa ndidem ema ekpono enyuñ ema enye.

Babylon

Ke ñwak-ñkan ke ofuri isua 45 emi Nebuchadnezzar akadade ukara, enye ama obo obio Babylon, onyuñ anam enye edi ñworo-nda obio ke eyo oro. Mme iñwañ emi ekebope ke ufum enyoñ ke Babylon ekedi kiet ke otu utibe-ñkpọ itiaba ke ererimbot eyo oro. Kiet ke otu mme ikpọ Nebuchadnezzar emi mme andikpep ñkpọ mbaña owo mbe ke se edokde ke isoñ ekecutde ekenyuñ ekotde: “Ami mma mbọp ñkure Imgur-Bel ye Nimitti-Bel, mme ikpọ ibibene Babylon, akwa obio, emi akanamde odudu esie okoñ. Ke mme inua-otop akwa usuñ, mma mbọp mkposoñ enañ ke bronze, ye enyene-ndik urukikot emi ekedade nnen-nnen. Ete mi ama anam mme ñkpọ emi baba akani edidem mikanamke. Enye ama ada mbat ye itiat ubọp-ufok (bricks) obo ibibene iba emi okoyohode ye mmọñ akanare obio, ndien ami nda mbat ye itiat ubọp-ufok (bricks) mbọp oyoho ibibene ita emi mmọñ okodude ke esit nnyuñ ndian otọ kiet ye enye emi ete mi okobope.

Mma nsin itiat-ukot-ufok otuño ke idaha udomo mmọñ; Ami mma nnam etiñe esie onioñ nte obot. Ami mma nnyuñ mbọp ibibene emi mmọñ okodude ke esit ke bricks emi ekefope ke ikañ ke edem usop-utin ibibene Babylon.”

Mme andiwet ñkpọ mbaña mme ñkpọ-ntibe emi ekebede ke edem ema etiñ ete ke ibibene oro okonioñ ikpat 300, ikpat 80 ke ubara, atara ke ñkpọ nte ikpat 35 oduk isoñ man oto do mme asua ekukeme ndibe nduk. Andiwet ñwed kiet ete ke ibibene oro ekedi nte emi ekpemende ikpọ-ikpọ iba edian otọ kiet, kiet esie ekedi ikpat 24 ke ubara esie ye ufañ emi ekedide ikpat 36 emi ekedade mbat edoñ eyohọ emi akanamde ediye usuñ emi ediwak mme andiwat ke ukpat-ñkpọ ekemede ndiwat ke ediwak udim ini kiet. Kiet ke otu ibibene emi ekekapde esio ema enyene ke mme ñkañ esie mme itiat ubọp-ufok emi eyamade ye mme ikpọ ndise mme enañ ye ekpe emi ekesimde ñkpọ nte ikpat 60 ke anyan idaha.

Belshazzar ama efre enyin oto ke mme ibibene oro, ete imọ imobohọ, edi adaña nte ikot esie ekpade mmin ke akwa ufok edidem, mbon Cyrus ye mbon-ekoñ ekedu ke okposoñ utom ndikpuhore usuñ mmọñ emi akasañade ebe ke Babylon; ndien mmọ ebe eduk ke Babylon; ndien mmọ ebe eduk ke Babylon ke usuñ mmọñ oro. Ke okoneyo ema ewot Belshazzar, nte Daniel eketiñde, emi akadade utit enyene-odudu ukara ererimbot eyo Babylon edi.

Nte ededi emi mme owo emenerede idem mmọ mfin, Abasi eyesuhore mmọ onim ke ekem ini Esie. “Ndien mme enyene-odudu emi edude kemi, edi Abasi okonim mmọ” (Ñwed Mbon Rome 13:1). “Koro uforo mitoho ke edem usiaha-utin, minyuñ itoho ke edem usop-utin, minyuñ itoho ke wilderness ikpọ obot. Koro edi Abasi ekpe ikpe: enye osuhore owo kiet, onyuñ ofori owo eken” (Psalm 75:6, 7). Abasi ekeme ndinam mme idiok owo eforo ke esisit ini man eda ufen esok mme anam-idiok, edi ke Enye ekerede ete ekem, Enye ekeme nditre owo ekededi.

Ediwak mme obio ukara ema edaha eda enyuñ eduk ke ñwed ñkpọ-ntibe ererimbot. Usen kiet Jesus eyefiak edi, ndien Enye eyesuhore kpukpru mme obio ukara onyuñ owuk ukara emi utit mididuhe. Enye eyedi Andikara eyenyuñ akara ke edinen-ido, ada emem osok kpukpru ererimbot.

MME MBUME

- 1 Mme anie ke Belshazzar okokot ete edi akwa usoro esie?
- 2 Nso ke mmọ ekenam ke ndimiom Abasi?
- 3 Nso nkpọ ikotibe ke ini usoro oro emi akanamde Belshazzar enyek idem?
- 4 Nso nkpọ ke oboñ-añwan oro eketiñ abañ Daniel?
- 5 Nso akpa nkpọ ke Daniel akanam ke ini osimde okure edidem?
- 6 Didie ke Daniel akakabare mme ikọ oro ekwetde ke ibibene?
- 7 Babylon ekedi nso utọ obio? Tiñ nte eketiede.
- 8 Nso nkpọ ke Cyrus ekenam ke ini Belshazzar ekekerede ete ke idu ke idak okposon ukpeme?
- 9 Ewe obio efen ekedi udiana ukara ererimbot ke ema ekebiat Babylon?
- 10 Anie enyene ofuri odudu ke otu mme ndidem ye idut?